

ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Выпуск 47
Часть IV

ЯЛТА
2015

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
ГУМАНИТАРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКАДЕМИЯ (ФИЛИАЛ)
«КРЫМСКОГО ФЕДЕРАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА
им. В. И. ВЕРНАДСКОГО» (г. ЯЛТА)**

**ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

Серия: Педагогика и психология

47 (4)

Ялта

2015

УДК 37
ББК 74.04
П 78

Рекомендовано ученым советом Гуманитарно-педагогической академии (филиал) «Крымского федерального университета им. В. И. Вернадского» от 25 февраля 2015 года (протокол № 7)

Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология. – Сб. статей: – Ялта: РИО ГПА, 2015. – Вып. 47. – Ч. 4. – 192 с.

Редакционная коллегия:

А. В. Глузман	– профессор, доктор педагогических наук, академик НАПН Украины;
Н. Я. Игнатенко	– профессор, доктор педагогических наук;
В. С. Заслуженюк	– профессор, доктор педагогических наук;
Л. И. Редькина	– профессор, доктор педагогических наук;
Г. Е. Гребенюк	– профессор, доктор педагогических наук;
Н. В. Горбунова	– профессор, доктор педагогических наук;
Е. В. Везетиу	– кандидат педагогических наук;
С. Д. Максименко	– профессор, доктор психологических наук, академик НАПН Украины;
Т. С. Яценко	– профессор, доктор психологических наук, академик НАПН Украины;
В. А. Семиченко	– профессор, доктор психологических наук;
А. В. Фурман	– профессор, доктор психологических наук;
Е. Ю. Пономарёва	– профессор, кандидат психологических наук.

Журнал входит в наукометрическую систему РИНЦ (Российский индекс научного цитирования). Журнал зарегистрирован в Международном Центре ISSN в Париже (идентификационный номер печатной версии: ISSN 2311-1305), действующий при поддержке ЮНЕСКО и Правительства Франции.

Рецензенты:

В. М. Ефимова	– доцент, доктор педагогических наук;
Н. В. Якса	– доцент, доктор педагогических наук.

© Гуманитарно-педагогическая академия (г. Ялта), 2015 г.

алгоритмами опанувати, розв'язуючи навчальні педагогічні задачі, а те як навчився активізувати свої знання, вміння, навички з теорії виховання, як розуміти, відчувати педагогічну ситуацію і бачити своє виховне місце і роль у способі її розв'язання.

Висновки. Таким чином, використання педагогічної ситуації як засобу активізації формування професійної готовності студентів педагогічного вузу до виховної роботи є запорукою якісної підготовки майбутнього вчителя до самостійної виховної діяльності у суспільстві. Успіхи студентів у прийнятті самостійних рішень у реальних і навчальних педагогічних ситуаціях, розв'язанні різних видів педагогічних задач – своєрідний показник рівня розвитку їх педагогічного мислення, особливостей, інтересів, індивідуального стилю виховної діяльності, прагнення до саморозвитку, самоосвіти та самовдосконалення. Водночас – це потужний дієвий засіб викладача вищої школи з активізації професійної підготовки майбутнього фахівця.

Література:

1. Ємець О.Й., Скрипка В.І. Професійні ситуації вчителя фізичної культури / О.Й.Ємець, В.І.Скрипка // Навчальний посібник. - Чернівці. -2008. – 80с.
2. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н.В. Кузьмина. - М: Высшая школа. 1990. - 162с.
3. Сухомлинский В.А. Родительская педагогика / В.А Сухомлинский // Избранные пед. соч.: в 3-х т. / Сост. О.С. Богданова, В.З.Смаль. – М.: Педагогика, 1981. – Т. 3. – С. 395 - 420.
4. Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач: навч.посіб. / Л.О.Мільо. – Кіровоград: Імекс – ЛТД. 2013. - 156с.

Педагогіка

УДК 362:8:002.5

**кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології
Куземко Леся Валентинівна**

Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ

Аннотация. В статье отражен опыт использования информационных технологий в процессе профессиональной подготовки педагогов. Приведены примеры применения ИТ для повышения качества поисково-исследовательской деятельности студентов во время аудиторного и внеаудиторного обучения.

Ключевые слова: информационные технологии, опыт применения ИТ, профессиональная подготовка педагогов, поисково-исследовательская деятельность студентов.

Annotation. The article reflects the experience of the use of information technologies in the training of teachers. Examples of the application of IT to improve the quality of search and research activities of students during auditorinog and extracurricular learning.

Keywords: information technology, experience of IT, training for teachers, search and research activities of students.

Вступ. Прогрес суспільства залежить від здатності його громадян швидко сприймати інформацію, неординарно мислити, чітко приймати рішення і брати на себе відповідальність за них. Кожен педагог для реалізації себе в сучасному суспільстві повинен вільно орієнтуватись у потоках інформації та застосуванні інформаційних технологій (ІТ) у її обробці, що є важливим фактором успішної професійної діяльності. Таким чином, можна стверджувати, що впровадження інформаційних технологій з урахуванням професійного спрямування у процес підготовки майбутніх педагогів, ґрунтується на потребах сьогодення.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що у вітчизняній педагогічній науці достатньо висвітлені концептуальні основи процесу інформатизації системи освіти. У полі зору багатьох учених був педагогічний потенціал інформаційних технологій, досліджувалась проблема формування інформаційної культури педагога, зокрема у працях Б.С.Гершунського, Ю.О.Дорошенка, М.І.Жалдака, В.М.Мадзігона, Н.В.Морзе, О.М.Пехоти, М.І.Шкіля та інших науковців.

Нині помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Цій темі в Україні присвячені дослідження таких науковців: Я.В. Булахова, О.М. Бондаренко, В.Ф. Заболотний (застосування мультимедійних технологій в освітньому процесі); Г.О. Козлакова (інформаційні технології в дистанційній освіті), О.П. Пінчук (комп'ютерно-орієнтоване навчальне середовище) та інші.

Однією із актуальних проблем удосконалення освітнього процесу ВНЗ є підвищення рівня пізнавальної діяльності студентів як під час аудиторних занять, так і в позааудиторній роботі. Результат цікавої і методично грамотної організації пізнавальної діяльності студентів проявляється у якості сформованих професійних знань та умінь, творчих надбаннях та цільових орієнтаціях майбутнього фахівця. Формуванню професійної майстерності майбутнього педагога сприяє використання інформаційних технологій у процесі навчальної, пошуково-дослідницької діяльності студентів.

Формулювання мети статті та завдань. Мета статті полягає в обґрунтуванні способів застосування інформаційних технологій у різних формах навчально-пошукової діяльності студентів педагогічних спеціальностей, для формування компетентного фахівця зорієнтованого на сучасні освітні потреби і результати.

Виклад основного матеріалу статті. Нова парадигма освіти «вміти жити все життя», що прийшла на зміну парадигмі «знання на все життя» ставить за мету реалізацію компетентнісного та діяльнісного підходів у освітньому процесі вищих навчальних закладів. Результативність сучасної вищої освіти тісно пов'язана з упровадженням в освітній процес нових технологій навчання, котрі забезпечують якісні зміни в підготовці майбутніх фахівців. Загальною рисою сучасних педагогічних технологій є зміна ролі тих, хто навчається. Вони нині є активними учасниками навчального процесу: ділової гри, проекту, семінару, конференції, дискусії та ін. За умови такого підходу до навчання втілюється в життя педагогіка співробітництва, коли педагог і студент знаходяться в процесі активної взаємодії. Процес навчання перетворюється в пошук, вирішення проблемної ситуації, що вимагає застосування нових знань, які стимулюють розвиток розумових здібностей, сприяють мотивації до навчання, творчості.

Працюючи зі студентами – майбутніми педагогами, розуміємо, що без використання інформаційних технологій, не здійснюючи пошук нових шляхів залучення студентів до пошуково-дослідницької діяльності, не можливо сформувати фахівця, який хоче, може і здатен працювати з «новими» дітьми. Звичайно, сучасний вчитель може самостійно отримати навички використання інформаційних технологій, але дуже часто такі знання формують тільки технологічну компетентність, а не методичну. У результаті, педагогу складно змодельовати та провести урок ефективно використовуючи інформаційні технології. Вважаємо, що системну підготовку інформаційно компетентного вчителя можна отримати лише за умови, якщо проводити поступове, практичне навчання з розумінням можливостей комп'ютерної техніки.

Ефективна інтеграція засобів інформаційних технологій в освітній процес потребує, зокрема, дотримання балансу між найкращими методами традиційного навчання і новим розумінням самого процесу навчання, що формується під впливом сучасного інформаційного суспільства. Така інтеграція залежить від рівня використання засобів інформаційних технологій для забезпечення нової якості освіти. Завдання полягає в тому, як зазначають науковці, щоб інформаційні технології органічно вплітались в діяльність кожного викладача, стали невід'ємною частиною кожного його заняття [1, с. 21].

Сучасні педагогічні технології сприяють формуванню навичок інформаційної діяльності студентів та є основою для здійснення їхньої самостійної діяльності. Інформаційний компонент складається із сукупності знань і вмінь з пошуку та використання інформації, активністю, відповідальністю, самоорганізацією у розв'язанні завдань індивідуалізованої освіти. Зазначений компонент готовності визначено на основі аналізу сучасних досліджень компетентісного підходу в освіті, де уміння працювати з інформацією, володіння інформаційними технологіями входять в одну з ключових компетентностей особистості [3, с. 112]. Як зазначає Л. Петухова: «Сучасна освіта має носити випереджувальний характер, готувати майбутнього фахівця до самостійного оволодіння необхідною інформацією та формувати вміння її застосувати в умовах швидких соціально-економічних змін» [5, с.193]. Науковець визначає інформатичні компетентності педагога, як «особливий тип організації теоретичних і методичних предметно-спеціальних знань, що дозволяють приймати ефективні рішення в професійно-педагогічній діяльності в умовах сучасної інноваційної політики» та виділяє їхні змістовні компоненти: креативність мислення, здатність до аналізу, потреба в самовдосконаленні [5, с. 195]. Отже, інформаційний компонент готовності педагогів до професійної діяльності передбачає їхнє залучення до продуктивної навчально-дослідницької роботи, здатності до самостійного удосконалення умінь і навичок та розвитку творчого педагогічного мислення. Критерієм сформованості тут виступає інформаційна готовність, яка визначається сформованістю знань і вмінь для застосуванням сучасних інформаційних технологій для пошуку, обробки і представлення інформації; активністю у здійсненні пошуково-дослідницької діяльності та самоосвіті. Ми поділяємо думку Гуревича Р.С., який зазначає, що рівень інформаційної компетентності людини визначається не лише засвоєними нею знаннями та набутими вміннями у галузі інформаційних процесів і комп'ютерних дисциплін, а також здатністю існувати в інформаційному суспільстві, якому зокрема притаманні новизна, швидкоплинність [2, с. 355].

Сформованість інформаційної компетентності визначається за наступними критеріями: 1) оволодіння знаннями в галузі інформаційно-комунікаційних технологій; 2) сформованість умінь роботи з найпоширенішими офісними додатками та комп'ютерній мережі, здатність використовувати інформаційних технологій у професійній діяльності; 3) сформованість мотивації до використання інформаційних технологій для подальшої самоосвіти та у професійній діяльності, зокрема в навчальному процесі.

Щодо першого критерію: оволодіння знаннями в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, то зазначимо, що за останні 5 років рівень знань у студентів нашого інституту значно виріс. Для прикладу наводимо результати дослідження 2010 року, яке проводилося разом зі студентами 4 курсу напряму підготовки «Дошкільна освіта» (Клименко Ганною та Комісаренко Надією) готуючись до Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. Вивчався стан готовності майбутніх педагогів здійснювати дослідницько-пошукову роботу за допомогою інформаційних мереж задля вирішення освітніх завдань. В анкетуванні прийняли участь 123 студенти різних курсів. Проведене дослідження довело, що на старших курсах кількість студентів, що здійснює пошук інформації в глобальній мережі з метою навчання досягло понад 80% [6 с.73].

Сьогодні студенти майже 100% готуються до семінарів, виконують пошукові завдання за допомогою електронних ресурсів. Звичайно з кожним роком збільшується обсяг інформації в мережах, підвищується рівень знань і умінь щодо використання інтернет-ресурсів у студентів, але чи підвищується рівень інформаційної культури майбутніх педагогів? Ми, педагоги, зустрічаємо роботи студентів, які не вміло опрацьовані, не мають посилань на джерела, подекуди навіть студенти беруть інформацію, що не завжди відповідає темі пошукового завдання. Ще досі є студенти, які, на превеликий жаль, не повною мірою використовують можливості найпоширеніших офісних програм (Word, Excel, PowerPoint), ще менше програмами Smart Notebook та Movie Maker. Не достатньо творчо застосовують можливості програмних продуктів для створення методичних розробок. З метою формування зазначених умінь викладачами кафедри педагогіки і психології неодноразово проводилися методологічні семінари, де здійснювалося навчання студентів бакалаврату, магістратури, а також практичних працівників (вчителів початкової школи, вихователів ДНЗ).

Особистісно зорієнтоване викладання передбачає, що перед представленням нового матеріалу викладач пропустить його через призму особистості студента та спрогнозує, які моменти можуть бути йому незрозумілими, до чого він поставиться вороже, що буде цікаво або, навпаки, нецікаво студенту. У відповідності до цього викладач здійснює корекцію з метою оптимального засвоєння матеріалу аудиторією студентів та їхнього розвитку. Професорсько-викладацький склад кафедри педагогіки і психології чудово розуміє, що студенти чекають від нас застосування сучасних освітніх технологій. З цією метою викладачами кафедри розробляються і впроваджуються в освітній процес різні види пошуково-дослідницької діяльності. А саме виконання студентами педагогічних спеціальностей індивідуальних навчальних проектів і представлення їх у формі електронних презентацій, відеороликів, комп'ютерних ігор. Зазначені навчально-пошукові завдання відображені у робочих програмах навчальних дисциплін.

Важливим чинником формування у студентів мотивації до використання інформаційних технологій для подальшої самоосвіти та у професійній діяльності є застосування у навчальному процесі комп'ютерно орієнтованих засобів навчання. Викладачами кафедри широко застосовуються електронні презентації лекцій, відеофрагменти, схеми та діаграми, електронні тести що підсилюють процес пізнання, спонукають до перетворення масивів інформації у особистісні надбання. Інтерес до застосування комп'ютерних технологій у майбутній професійній діяльності викликає розробка студентами дидактичних ігор і вправ для дітей за допомогою комп'ютерних програм під час виконання курсових і бакалаврських досліджень.

Особистісно-зорієнтований підхід до формування інформаційної компетентності майбутніх педагогів реалізується і в позанавчальній діяльності студентів. Викладачі кафедри є консультантами і керівниками наукових, пошуково-дослідницьких і творчих проєктів студентів. Результати такої співпраці студенти різних спеціальностей демонструють на творчих конкурсах, студентських конференціях, олімпіадах, круглих столах. Проведені кафедрою заходи підтверджують результативність такої роботи. Так, у листопаді 2012 року магістрантка напряму підготовки «Дошкільна освіта» Сахацька Тетяна, під час круглого столу «Інформаційно-комунікаційні технології у дошкільній освіті: перспективи і виклики сучасності», що проходив у межах шостої міжнародної конференції яку підтримала організація ЮНЕСКО, представила власну розробку слайд-фільму «Віртуальні подорожі Дніпром» для дітей старшого дошкільного віку. Матеріал надруковано у газеті «Дитячий садок» за березень 2013 року.

Сучасне суспільство характеризується стрімкою зміною темпів життя, технологій, лавиноподібним зростанням інформації, ускладненням праці і соціальної діяльності. Саме тому необхідно змінювати та удосконалювати основні методи і форми навчання майбутніх педагогів. Орієнтуючись на це, викладачі кафедри працюють над розробкою дистанційних курсів, вдосконаленням методичних розробок занять та завдань навчально-пошукового характеру. Задля забезпечення якості навчальної діяльності студентів здійснюємо постійний пошук сучасних форм та засобів здобуття та накопичення студентами власних знань та досвіду застосування цих знань на практиці. Досить ефективним засобом розвитку інноваційної особистості майбутнього педагога ми вважаємо електронне портфоліо. Портфоліо у сучасному розумінні є способом фіксації, накопичення та оцінки досягнень людини. Основною метою створення електронного портфоліо є аналіз і представлення значущих результатів професійного становлення студента, забезпечення моніторингу культурно-освітнього зростання майбутнього фахівця [4, с.187]. Електронне портфоліо (створене на Е-диску) поповнюється студентом протягом усього періоду навчання у ВНЗ. У результаті постійного накопичення навчально-дослідницьких здобутків (у вигляді довідкових матеріалів, методичних розробок, ігор, проєктів тощо) студент готується до практичної діяльності та може оцінити результати власного професійного вивчення. Електронне портфоліо студента може складатися із певних складових: загальні відомості, власні цілі навчальної діяльності, результати навчальної діяльності, результати пошуково-дослідницької, наукової діяльності, рефлексія.

Цікавою, і мало задіяною формою індивідуальної пошуково-дослідницької роботи студентів є веб-квести. Веб-квести – організовані засоби Веб-технологій у середовищі WWW. За своєю організацією є досить складними, вони спрямовані на розвиток у студентів навичок аналітичного і творчого мислення. Веб-квест поєднує в собі ідеї проектного методу та ігрових технологій в середовищі WWW засобами Веб-технологій [1, с.145]. Вони спрямовують студента на творчу діяльність у інформаційній мережі (наприклад: здійснити пошук термінів і створити словник у вигляді веб-сторінки, сформувати базу інформаційних ресурсів, здійснити пошук певної інформації з посиланнями тощо). За своєю суттю, основою Веб-квестів є проектна методика, що орієнтована на самостійну діяльність студентів – індивідуальну, парну, групову, котра здійснюється за певний проміжок часу. Цей метод органічно поєднується з груповим підходом до навчання.

Досить ефективним і цікавим для студентів та викладача може стати ведення блогу академічної групи з певної навчальної дисципліни. Наприклад, на початку вивчення дисципліни «Реалізація індивідуального підходу в дошкільній освіті» студенти з викладачем створюють блог групи. Де кожен може внести записи щодо власних очікувань від вивчення дисципліни, ставить запитання на які шукає відповіді у викладача та одногрупників, обговорює проблеми і труднощі з якими зустрічається під час навчання. Викладач вносить до блогу теми, які будуть обговорюватися на семінарських заняттях, завдання самостійної роботи, створює і розміщує опитувальники, тести, ігрові ситуації з навчальної дисципліни. Студенти повинні систематично вносити дописи до блогу, обговорювати індивідуальні пошукові завдання тощо. У результаті викладач, спостерігаючи за роботою студентів, може більш об'єктивно оцінити навчальні здобутки кожного та, застосовуючи форми для самооцінювання досягнень студентів, використовувати формуюче оцінювання. По завершенню вивчення навчальної дисципліни студенти пишуть рефлексію щодо нових знань та умінь, очікувань від дисципліни. Викладач теж зможе оцінити ефективність власних занять для професійного становлення майбутніх вихователів і внести корективи в майбутньому.

Широко використовуємо у навчанні студентів і можливості Е-диску. А саме, студенти можуть одночасно працювати і вносити індивідуальні результати навчального пошуку до групового проекту, редагувати презентації, створювати онлайн опитування та одразу спостерігати за графічним представленням результатів.

Висновок. Таким чином, можна стверджувати, що впровадження інформаційних технологій з урахуванням професійного спрямування в підготовку педагогів, ґрунтується на потребах сьогодення. Використання можливостей комп'ютерної техніки у процесі навчання фахівців підвищує рівень розвитку професійної майстерності, творчості, що забезпечує результативний розвиток вмінь та навичок майбутніх спеціалістів. Перспективним напрямом подальшої роботи є питання впровадження дистанційних курсів для підготовки фахівців заочної форми навчання, що є на сьогодні потрібним і перспективним напрямком у освіті та самоосвіті.

Література:

1. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козляр; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. – Львів: В-во «СПОЛОМ», 2012. – 506 с.

2. Гуревич Р. С. Формування інформаційної культури майбутнього фахівця / Роман Семенович Гуревич // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень: зб. наук. праць / за ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Нічкало. – К., 2003. – С. 354–360.

3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.

4. Луп'як Д. М. Портфоліо як інноваційна форма контролю та оцінки професійної компетентності майбутнього вчителя технологій / Д. М. Луп'як // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. статей. – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – Вип. 43. – Ч. 2. – С. 186–194.

5. Петухова Л.Є. Становлення поняття «інформатичні компетентності» та рівні їх діагностики у майбутніх вчителів початкової школи / Л. Є. Петухова // Наука і освіта. – 2008. – № 8-9. – С. 193–198.

6. Lesya Kuzemko. A role of information technologies in professional formation of preschool teacher. // Edukacja Technika – Informatyka: Teoretyczne i praktyczne problemy edukacji informatycznej i informacyjnej. Tom XII. / pod redakcja Waldemara LIBA, Wojciecha WALATA. – Rzeszowski: Uniwersytet Rzeszowski, 2009. – Number 12 / June 2009. – Pp.70–76.

Педагогіка

УДК 787.61

кандидат искусствоведения, доцент кафедры
музыкального искусства эстрады Мошак Евгений Григорьевич
Донецкая государственная музыкальная академия
имени С. С. Прокофьева (г. Донецк)

О ФЕНОМЕНЕ АВТОДИДАКТА В ДЖАЗОВОМ ГИТАРНОМ ИСПОЛНИТЕЛЬСТВЕ

Аннотация. В статье ставится вопрос о значимости феномена автодидактики в джазовом гитарном исполнительстве, который во многом определил эволюцию джазовой гитары. В этом аспекте рассматриваются творческие фигуры выдающихся мастеров, а также намечаются пути исследования данной проблемы.

Ключевые слова: автодидактика, автодидакт, самоучка, джазовая гитара, гитарное исполнительство.

Annotation. The article raises the question of the significance of the phenomenon of autodidacticism in jazz guitar performance, which in many ways defined the evolution of jazz guitar music. In this aspect creative figures of outstanding masters are observed, and also the ways of reaserach of this question are planned.

Keywords: autodidacticism, autodidactism, self-taught, jazz guitar, guitar performance

Актуальность темы. В истории джазового гитарного искусства от истоков его развития большинство исполнителей не имели профессионального образования в том смысле, который сегодня подразумевается под системой